

B.A./B.Sc. - 4th Semester (old syllabus 2017-18)

(2721)

Paper : ESL-222 Environmental Studies-II

Time allowed: 2 hrs.

Max. Marks: 50

Note: There are EIGHT questions of equal marks. Candidates are required to attempt any FOUR questions.

1. a) Write a note on 'Value of Biodiversity'? (6)
b) Discuss about endangered and endemic species of India (6½)
2. a) Write a brief note on soil pollution. (6)
b) Discuss about different Women and child welfare programmes. (6½)
3. Write a detailed note on Air pollution. (12½)
4. What is the role of an individual in prevention of pollution? (12½)
5. Write a note on ex situ conservation of biodiversity. (12½)
6. Write a note on HIV/AIDS. How it can be prevented? (12½)
7. What is Disaster Management? Discuss the effects of landslides and their mitigation measures? (12½)
8. Discuss the role of information technology in environment and human health. (12½)

(ਪੰਜਾਬੀ ਅਨੁਵਾਦ)

ਨੋਟ: ਕੋਈ ਚਾਰ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ ਅੰਕ ਬਰਾਬਰ ਹਨ।

1. ਓ) ਜੈਵਿਕ ਵਿਭਿੰਨਤਾ ਦੇ ਮਹੱਤਵ ਬਾਰੇ ਨੋਟ ਲਿਖੋ। (6)
ਅ) ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਖ਼ਤਮ ਹੋ ਚੁੱਕੀਆਂ ਅਤੇ ਖ਼ਤਰੇ ਵਿਚ ਪ੍ਰਜਾਤੀਆਂ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। (6½)
2. ਓ) ਮਿੱਟੀ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਬਾਰੇ ਸੰਖੇਪ ਨੋਟ ਲਿਖੋ। (6)
ਅ) ਔਰਤਾਂ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਭਲਾਈ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰੋ। (6½)

Contd....P/2

(2)

3. ਹਵਾ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਬਾਰੇ ਵਿਸਥਾਰਪੂਰਵਕ ਨੋਟ ਲਿਖੋ। (12½)
4. ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਤੋਂ ਬਚਾਅ ਵਾਸਤੇ ਇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਕੀ ਭੂਮਿਕਾ ਹੈ? (12½)
5. ਜੈਵਿਕ ਵਿਭਿੰਨਤਾ ਦੀ ਪੂਰਵ ਸਥਿਤੀ ਸੰਭਾਲ ਬਾਰੇ ਨੋਟ ਲਿਖੋ। (12½)
6. ਐਚ.ਆਈ.ਵੀ/ਏਡਜ਼ ਬਾਰੇ ਨੋਟ ਲਿਖੋ। ਇਸ ਤੋਂ ਕਿਵੇਂ ਬਚਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ? (12½)
7. ਸੰਕਟ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਕੀ ਹੈ? ਭੂ ਫਿਸਲਣ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰੋ ਅਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਲਈ ਕੀ ਉਪਾਅ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ? (12½)
8. ਵਾਤਾਵਰਨ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਸਿਹਤ ਵਿਚ ਸੂਚਨਾ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। (12½)

(हिन्दी अनुवाद)

ਨੋਟ: ਕੋਈ ਚਾਰ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉਤਰ ਦੀਜ਼ਿਏ। ਸਮੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਸਮਾਨ ਅੰਕ ਹਨ।

1. ਕ) ਜੈਵਿਕ ਵਿਮਿੰਨਤਾ ਦੇ ਮਹੱਤਵ ਦੇ ਬਾਰੇ ਮੇਂ ਨੋਟ ਲਿਖੋ। (6)
- ਖ) ਮਾਰਤ ਮੇਂ ਖਤਮ ਹੋ ਚੁਕੀ ਔਰ ਖਤਰੇ ਮੇਂ ਪੜੀ ਪ੍ਰਜਾਤਿਯੋਂ ਦੇ ਬਾਰੇ ਮੇਂ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। (6½)
2. ਕ) ਮਿਟੀ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਦੇ ਬਾਰੇ ਮੇਂ ਸੰਖੇਪ ਨੋਟ ਲਿਖੋ। (6)
- ਖ) ਔਰਤਾਂ ਔਰ ਬੱਚੋਂ ਦੇ ਵਿਮਿੰਨ ਮਲਾਓ ਪ੍ਰੋਗ੍ਰਾਮੋਂ ਦੇ ਬਾਰੇ ਮੇਂ ਵਿਚਾਰ ਕਰੋ। (6½)
3. ਵਾਯੂ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਦੇ ਬਾਰੇ ਮੇਂ ਵਿਸਤਾਰਪੂਰਵਕ ਨੋਟ ਲਿਖੋ। (12½)
4. ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਸੇ ਬਚਾਵ ਦੇ ਲਿਏ ਏਕ ਵਯਕਿਤ ਕੀ ਕਯਾ ਮੂਮਿਕਾ ਹੈ? (12½)
5. ਜੈਵਿਕ ਵਿਮਿੰਨਤਾ ਕੀ ਪੂਰਵ ਸਿਥਿਤਿ ਸੰਰਕਸ਼ਣ ਦੇ ਬਾਰੇ ਮੇਂ ਨੋਟ ਲਿਖੋ। (12½)
6. ਏਚ.ਆਓ.ਵੀ/ਏਡਜ਼ ਦੇ ਬਾਰੇ ਮੇਂ ਨੋਟ ਲਿਖੋ। ਓਸਸੇ ਕੈਸੇ ਬਚਾ ਜਾ ਸਕਤਾ ਹੈ? (12½)
7. ਸੰਕਟ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਕਯਾ ਹੈ? ਮੂ-ਸੰਖਲਨ ਦੇ ਪ੍ਰਮਾਵੋਂ ਦੇ ਬਾਰੇ ਮੇਂ ਵਿਚਾਰ ਕਰੋ ਔਰ ਓਸਕੇ ਸਾਥ ਨਿਪਟਨੇ ਦੇ ਲਿਏ ਕਯਾ ਉਪਾਯ ਕਿਏ ਜਾਤੇ ਹਨ? (12½)
8. ਵਾਤਾਵਰਣ ਔਰ ਮਨੁਸ਼ਯੋਂ ਕੀ ਸੇਹਤ ਮੇਂ ਸੂਚਨਾ ਟੈਕਨੋਲੋਜੀ ਦੇ ਬਾਰੇ ਮੇਂ ਵਿਚਾਰ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। (12½)

*****